

ИКОНОМИЧЕСКИ УНИВЕРСИТЕТ - ВАРНА
ЦЕНТЪР ЗА МАГИСТЪРСКО ОБУЧЕНИЕ
КАТЕДРА „ОБЩА ИКОНОМИЧЕСКА ТЕОРИЯ“

УТВЪРЖДАВАМ:

Ректор:

(Проф. д-р Пл. Илиев)

У Ч Е Б Н А П Р О Г Р А М А

ПО ДИСЦИПЛИНАТА: “ТНК и световната икономика”;

ЗА СПЕЦ: „Международен бизнес“; ОКС „магистър“

КУРС НА ОБУЧЕНИЕ: 5; СЕМЕСТЪР: 10;

ОБЩА СТУДЕНТСКА ЗАЕТОСТ: 240 ч.; в т.ч. аудиторна 60 ч.

КРЕДИТИ: 8

РАЗПРЕДЕЛЕНИЕ НА СТУДЕНТСКАТА ЗАЕТОСТ СЪГЛАСНО УЧЕБНИЯ ПЛАН

<i>ВИД УЧЕБНИ ЗАНЯТИЯ</i>	<i>ОБЩО(часове)</i>	<i>СЕДМИЧНА НАТОВАРЕНОСТ (часове)</i>
АУДИТОРНА ЗАЕТОСТ:		
Т. ч.		
• ЛЕКЦИИ	30	2
• УПРАЖНЕНИЯ (семинарни занятия/ лабораторни упражнения)	30	2
ИЗВЪНАУДИТОРНА ЗАЕТОСТ	180	-

Изготвили програмата:

1. ....
(проф. З. Младенова)

2. ....
(доц. К. Колев)

Ръководител катедра: .....
„ОИТ“ (проф. З. Младенова)

I. АНОТАЦИЯ

Дисциплината “Транснационалните корпорации (ТНК) и световната икономика” се занимава със значим икономически проблем – дейността на ТНК. В съвременните условия те са основен субект на световното стопанство и двигател на процесите на глобализация. Курсът си поставя задачата да анализира причините и природата на ТНК, както и последиците от техните действия. В него са включени следните основни въпроси: дефиниране на ТНК; ТНК и преки чуждестранни инвестиции; мотиви за транснационализация; международно производство на ТНК; ТНК и международната търговия; международна вътрешнофирмена търговия и трансферно ценообразуване; последици от дейността на ТНК. В заключителната част се разглежда въпросът на преките чуждестранни инвестиции и ТНК в страните от Централна и Източна Европа като акцентът е върху българската икономика. Курсът задълбочава познанията на студентите в областта на световното стопанство и трансформационните процеси в него като дава отговор на въпроса за причините за бързата интернационализация на бизнеса в съвременните условия, нейните форми и ефектите ѝ върху националната и световната икономика. Той въоръжава студентите с инструментариум (теоретични и емпирични подходи), който намира приложение при изучаването на преките чуждестранни инвестиции и ТНК в българската икономика.

II. ТЕМАТИЧНО СЪДЪРЖАНИЕ

No. по ред	НАИМЕНОВАНИЕ НА ТЕМИТЕ И ПОДТЕМИТЕ	БРОЙ ЧАСОВЕ		
		Л	СУ	ЛУ
ТЕМА 1. Интернационализация и глобализация на икономиката		2 ч.	2	
1.1	Същност и предпоставки на икономическата глобализация. Етапи			
1.2	Последици от икономическата глобализация.			
1.3	Роля на ТНК в процеса на глобализация			
ТЕМА 2. ТНК – основен субект на световното стопанство		4 ч.	4 ч.	
2.1	Същност и отличителни особености на ТНК. ТНК и преки чуждестранни инвестиции (ПЧИ)			
2.2	Класификация на ТНК.			
2.3	Исторически процес на поява и развитие на международния бизнес.			
2.4	Показатели, измерващи транснационализацията на световната икономика.			
ТЕМА 3. Мотиви за транснационализация		2 ч.	2 ч.	
3.1	Цели на износа на капитал във формата на ПЧИ.			
3.2	Видове ПЧИ.			
3.3	Нови детерминанти на ПЧИ в условията на глобализация.			
		2 ч.	2 ч.	

ТЕМА 4. Теоретични подходи за обяснение на ТНК				
4.1	Ранни теории за ПЧИ и ТНК.			
4.2	Теорията за интернализацията на А. Рагмън.			
4.3	Еклектичната парадигма на Дж. Данинг.			
4.4	Нови теории за ПЧИ и ТНК.			
		4 ч.	4 ч.	
ТЕМА 5. Международно производство на ТНК				
5.1	ТНК и международното разделение на труда. Международно вътрешнофирмено разделение на труда.			
5.2	Международни интегрирани производствени системи на ТНК: отличителни особености и динамика.			
5.3	Фактори на ефективност на ТНК.			
		2 ч.	2 ч.	
ТЕМА 6. ТНК и международната търговия				
6.1	ПЧИ и международната търговия: взаимодопълващи се или взаимозаместващи се?			
6.2	Влияние на ТНК върху международната търговия.			
6.3	ТНК и външната търговия на отделни страни (примера на САЩ)			
		2 ч.	4 ч.	
ТЕМА 7. Международна вътрешнофирмена търговия				
7.2	Дефиниране и предпоставки на международната вътрешнофирмена търговия			
7.3	Факторна обусловеност на международната вътрешнофирмена търговия.			
7.4	Място на вътрешнофирмената търговия на ТНК в световната търговия. Проблеми на измерването.			
		2 ч.	4 ч.	
ТЕМА 8. Трансферно ценообразуване в ТНК				
8.1	Трансферните цени като инструмент на вътрешнофирменото управление.			
8.2	Методи на трансферно ценообразуване.			
8.3	Особености на трансферното ценообразуване в ТНК.			
8.4	Приложение на трансферното ценообразуване в практиката. Последици и регулиране.			
		2 ч.	-	
ТЕМА 9. Стратегии за проникване и експанзия в чужди икономики				
9.1	Акционерни форми на задгранична експанзия.			
9.2	Неакционерни форми на участие в чужди икономики.			
9.3	Стратегически алианси.			
		4 ч.	4 ч.	
ТЕМА 10. Последици от дейността на ТНК				
10.1	Последици от дейността на ТНК за МИО и световното стопанство.			
10.2	Последици за страните, изнасящи капитал.			
10.3	Последици за страните, внасящи капитал.			
10.4	Проблеми на регулирането на ПЧИ и ТНК.			

ТЕМА 11. ПЧИ и ТНК в Централна и Източна Европа		2 ч.	-	
11.1	Предпоставки за внос на ПЧИ в ЦИЕ.			
11.2	Роля на ПЧИ в преходната икономика.			
11.3	Състояние и тенденции на ПЧИ в ЦИЕ.			
11.4	Износ на ПЧИ от страните от ЦИЕ.			
ТЕМА 12. ТНК и ПЧИ в българската икономика		2 ч.	2 ч.	
12.1	Мотиви за внос на ПЧИ в България.			
12.2	Обем и динамика на ПЧИ. Географско и отраслово разпределение.			
12.3	Значение на ПЧИ за българската икономика.			
12.4	Политика на регулиране и привличане на ПЧИ.			
Общо:		30	30	

III. ФОРМИ НА КОНТРОЛ:

№. по ред	ВИД И ФОРМА НА КОНТРОЛА	Брой	ИАЗ ч.
1.	Семестриален (текущ) контрол		
1.1.	Реферат по предварително зададена тема	1	60
1.2.	Текуща оценка от участие в сем. занятия	1	60
1.3.			
1.4.			
Общо за семестриален контрол:		2	120
2.	Сесиен (краен) контрол		
2.1.	Изпит (тест плюс класиеески писмен изпит с въпрос от Въпросник)	1	60
Общо за сесиен контрол:		1	60
Общо за всички форми на контрол:		3	180

IV. ЛИТЕРАТУРА

ЗАДЪЛЖИТЕЛНА (ОСНОВНА) ЛИТЕРАТУРА:

1. Гаргов, В. (ред.) и др. Международен икономикс, Варна, Унив. изд. „Наука и икономика”, 2010 г., глава 11.
2. Младенова, З., Международна вътрешнофирмена търговия, Варна, 1999 г.
3. Младенова, З. (отг. ред.) и др., Световното стопанство в условията на глобализация, Варна, СТЕНО, 2002 г., глави 1 и 5
4. Младенова, З. (ред.) и др., ПЧИ в регион Варна, Изд. “Наука и икономика”, В., 2005 г.
5. Forsgren, M., Theories of the MNF: a Multicultural creature in the global economy, 2nd. Ed., 2013
6. Dicken, P., Global Shift, 7th ed., 2015
7. Dunning, J., Multinational Enterprises and the Global Economy, Addison-Wesley, L., 2nd ed., 2008.

8. UNCTAD, World Investment Report (various years)
9. Интернет източници, публикации в периодичния печат от последните години

ПРЕПОРЪЧИТЕЛНА (ДОПЪЛНИТЕЛНА) ЛИТЕРАТУРА:

1. Мантъл, Дж., Компаниите, които промениха света, С., СИЕЛА, 2008 г.
2. Hill. Ch., International Business, 9th ed., 2012
3. Rodrick, D., The Globalization Paradox, 2011
4. Navaretti, G.B. and A.J. Venables, Multinational Firms in the World Economy, 2006
5. Cattaneo, O. et al, Global Value Chains in a Post Crisis World: A Development Perspective, Wash DC, The WB, 2012
6. Grazia Ietto-Gillies, TNC and International Production (Concepts, Theories and Effects), E. Elgar, 2nd ed., 2012.
7. UNCTAD, Trade and Development Report